

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kestävä kaupunki -ohjelma 2019–2023 | Tuloskooste 1

Tietoa ja testattuja ratkaisuja kaupunkien viherympäristöistä

KUVA: MIKAEL AHLFORS

Terveellisiä kaupunkeja, viihtyisiä viheralueita

- Tämä tuloskooste kertoo parhaat käytännöt, kokemukset ja vinkit, jotka syntyivät ympäristöministeriön *Kestävä kaupunki* -ohjelman yhdessätoista viherympäristöön liittyvässä kehittämishankkeessa vuosina 2019–2023.
- Hankkeilla kehitettiin viherympäristön viihtyisyyttä ja hyvinvointivaikutuksia sekä vahvistettiin luonnon monimuotoisuutta tiivistyvässä kaupungissa.
- Kooste antaa ideoita sekä jo olemassa olevien viherympäristöjen kehittämiseen että vinkkejä tulevaisuuden viheralueiden suunnitteluun.

Kestävä kaupunki -ohjelma edistää kaupunkien ja kuntien laaja-alaisesti kestävästä kehityksestä ja sen pääpaino on ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävässä ratkaisussa. Ohjelma vahvistaa valtion ja kaupunkien yhteistyötä ja tukee kaupunkien omaa toimintaa kohti kestävästä kaupunkikehittämisestä. Pääteemat ovat vähähiilisyys, älykkyys, sosiaalinen kestävyys ja terveellisyys. Uusia ratkaisuja etsitään näitä teemoja yhdistäviin ja niiden väliin jääviin haasteisiin.

Viherympäristöt tekevät meille ja luonnolle hyvää

Meistä suomalaisista jo lähes kolme neljästä asuu kaupunkialueilla. Siksi on yhä merkityksellisempää, miten kaupunkeja kehitetään ja millainen elinympäristömme on.

Kestävä kaupunki -ohjelma vauhdittaa kaupunkien ja kuntien kestävää kehitystä. Viihtyisä ja terveellinen viherympäristö on olennainen osa kestävää kaupunkia: viheralueilla on positiivisia vaikutuksia esimerkiksi yhteisöllisyyteen ja ne tukevat ilmastonmuutokseen sopeutumista, hulevesien käsittelyä ja luonnon monimuotoisuutta.

Tutkimustiedosta tukea kehitystyöhön

Ohjelmaan osallistuvat kaupungit ja kunnat paitsi kehittävät konkreettisesti viherympäristöjä myös lisäävät ymmärrystämme niistä sekä niiden vaikutuksista hyvinvointimme.

Suomen ympäristökeskus on työstänyt ohjelman aikana *Elämänmittainen lähivihreäpolku* -tietopakettin. Se sisältää tutkimustietoa lähiluonnon todennetuista hyvinvointivaikutuksista. Tietoa on helppo soveltaa kaupunkien suunnittelu- ja kehitystyössä. Voit ladata oppaan osoitteesta kestavakaupunki.fi/lahivihrea

- Kasvillisuus vähentää ilmansaasteita, vaimentaa melua ja lieventää kuumuutta hellejaksojen aikana.
- Luontoympäristö innostaa, rauhoittaa, parantaa keskittymiskykyä ja kuntouttaa.
- Luonto lisää toiminnan ja kokemuksen mahdollisuuksia ja tukee sosiaalista vuorovaikutusta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

- *Elämänmittainen lähivihreäpolku* -tietopaketti -

Iloa ja hyötyä viherympäristöistä

Kestävän kaupungin viherympäristöihin liittyvien 11 projektin yhteydessä on koettu lukuisia onnistumisia: Eri kaupunkien, kuntien, ministeriöiden, verkostojen ja esimerkiksi järjestöjen **asiantuntijat** ovat tehneet tavoitteellista yhteiskehittämistä viherympäristöjen viihtyisyyden ja monimuotoisuuden parantamiseksi. **Kaupunkilaiset** eri puolella Suomea ovat päässeet vaikuttamaan oman elinympäristönsä suunnitteluun.

Viherympäristöjen viihtyisyyttä ja monimuotoisuutta edistäneissä 11 hankkeessa on ollut mukana kaikkiaan 19 kaupunkia tai kuntaa: Espoo, Helsinki, Ii, Iisalmi, Imatra, Jämsä, Järvenpää, Karkkila, Kemi, Kouvolaa, Kuopio, Lahti, Lapua, Oulu, Raasepori, Tampere, Turku, Vantaa ja Ylöjärvi.

Mukana on ollut myös lukuisia muita organisaatioita, kuten: Demos Helsinki, Green House Effect, MDI Public, Ramboll Finland Oy, Villi vyöhyke -luonnonsuojeluyhdistys, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Suomen ympäristökeskus, Oulun yliopisto, ympäristöministeriö ja Vihersuunnittelu Sarastus Oy.

Esittelemme seuraavilla sivuilla teemaan liittyvät ratkaisut, joista kolme laajemmin. Kaikista ratkaisuista voit lukea lisää osoitteesta kestavakaupunki.fi/viherymparisto

Toivomme, että innostut kokemuksista ja tunnistat niistä hyödyllisiä ideoita – ja otat niitä käyttöön päätöksenteossa ja viherympäristöjen suunnittelussa!

KUVA: MIKAEL AHLFORS

11 tapaa kehittää viherympäristöjä

Moninäkökulmaisten yleisten alueiden tarkastelukehikko

Espeen kaupunki

Espoossa haluttiin löytää uusi työskentelytapa monialaisen kaupunkisuunnittelun helpottamiseksi. Syntyi ajattelukehikko, joka voi auttaa myös muita kaupunkisuunnittelijoita yhteensovittamaan ja huomioimaan erilaisia kestävän kehityksen näkökulmia ja tavoitteita. [Lue lisää sivulta 7.](#)

Aluetoimikuntien avulla kestävän kehityksen toimintamalli osaksi asukkaiden arkea

Kouvolan kaupunki

Kouvolassa ideoitiin ja kokeiltiin uusia keinoja, joilla voi edistää kestäviä toimintatapoja ja lähiluonnon monimuotoisuutta. Viisi aluetoimikuntaa olivat aktiivinen linkki asukkaiden, yritysten, järjestöjen, oppilaitosten, kaupungin viranomaisten ja muiden osallistuvien tahojen välillä. [Lue lisää sivulta 8.](#)

Haastekimpputyö 2022–2023: Kaupunkivihreä tiivistyvässä kaupungissa Suomen ympäristökeskus

Yhdeksän kuntaa pohtii parhaillaan pienryhmissä neljää kaupunkivihreään liittyvää haastetta. Vertaistuki ja -oppiminen – esimerkiksi muista kaupungeista kuullut esimerkit – lisäävät jo nyt osallistujien ratkaisukeinoja suunnittelutyössä. Yhteistyön tuloksia saadaan marraskuussa 2023. [Lue lisää sivulta 9.](#)

Erityisryhmien ulkoilualueiden kehittäminen

Lapuan kaupunki

Kun Liuhtarin ulkoilualueetta kehitettiin yhdessä, syntyi aitoja kohtaamisia erilaisten asukasryhmien välille, lisää yhdenvertaisuutta ja uutta, kiinnostavaa yhteistyötä kaupungin eri osastojen välillä. Työtä edistettiin luovilla työpajoilla ja yhteisöllisellä toiminnalla.

Hiilinielut ja lähivihreä kasvavilla kaupunkiseuduilla

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä

Mikä on kaupunkivihreän ja kuntien luonnontilaisten alueiden potentiaali toimia päästöjä sitovina hiilinieluinä? Tätä tutkittiin Tampereella, ja samalla lisättiin kahdeksan kunnan asukkaiden tietoisuutta lähivihreän hyvinvointivaikutuksista.

Lähde-puiston yhteisöllinen taidepuutarha

lin kunta

Nyt Suvantolan Lähde-puistossa yhdistyvät taide ja luonto, kun paikalle luotiin yhdessä yhteisöllinen taidepuutarha. Hyvinvointipuisto aktivoi asukkaita ja tukee heidän hyvinvointiaan, ja kunnan eri organisaatiot, yritykset ja yhdistykset saivat tilaisuuden tehdä aivan uudenlaista yhteistyötä.

Yhteisöllistä vertikaaliviljelyä

InnoGreen

Espoon Kerassa tuotiin lähivihreää erityiseen rakennettuun ympäristöön eli logistiikkakeskukseen. Samalla testattiin puurakenteista, tilaa jakavaa ulkoviherseinää, joka tulosten perusteella soveltuu hyvin kaupunkiviljelyyn. Keran mallilla voi luoda kestävän viljelyalueen korttelipihaan.

Esteetön aistipolku

Jämsän kaupunki

Jämsässä ideoitiin yhdessä asukkaiden kanssa mindfulness-puisto, jossa luonnosta kumpuavia aistielämyksiä rikastutetaan taiteella ja teknologialla. Puisto palvelee kuntalaisten lisäksi matkailijoita ja terveydenhuoltoa, ja tuo vastapainoa hektiselle elämäntavalle.

Tiimihenkeä ja työhyvinvointia luontoympäristössä

Oulun yliopiston täydentävien opintojen keskus

Oulun yliopistossa valmistettiin tiimejä yliopiston kasvitieteellisessä puutarhassa, sillä luonto- ja puutarhaympäristö rauhoittaa, rentouttaa ja edistää työyhteisössä tarvittavaa luovuutta. Pelillinen valmistus toi tuloksia: saatiin lisää työhyvinvointia sekä toimivampaa verkostoitumista, psykologista turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Haastekimpputyö 2019–2020: Elämänmittainen

lähivihreäpolku -tietopaketti

Suomen ympäristökeskus

Tämä tietopaketti auttaa kaupunkipäättäjiä ja -suunnittelijoita työssään: se kokoaa napakasti yhteen tutkimustietoa ja esimerkkejä luonnon ja viheralueiden vaikutuksista fyysiseen terveyteen, mielen hyvinvointiin, sosiaaliseen hyvinvointiin ja liikkumiseen.

Miten monimuotoista luontoa voisi kierrättää?

Keinoja biodiversiteetin vaalimiseen kuntien kiertotaloudessa

Suomen ympäristökeskus ja Villi vyöhyke ry.

Kiertotalous voi tukea luonnon monimuotoisuutta: Selvitys esittelee konkreettisia käytännön keinoja, joilla kunnat voivat kehittää esimerkiksi luontoarvoiltaan heikkoja alueita. Keinoja ovat esimerkiksi lahopuun tai paikallisen siemenpankin hyödyntäminen.

Lue lisää ratkaisuista osoitteesta kestavakaupunki.fi/viherymparisto

KUVA: SAARA SIVONEN

Monialaisten kohteiden suunnittelutyötä voisi helpottaa ajattelua ohjaava kehikko

Tästä lähdettiin liikkeelle

Espoossa haluttiin löytää uusi työskentelytapa monialaisen kaupunkisuunnittelun helpottamiseksi. Kaupunki päätti työstää ajattelukehikkoa, joka auttaisi erilaisten näkökulmien ja tavoitteiden yhteensovittamista ja huomioimista oikeaan aikaan.

Kehityshankkeen suunnittelusta, työpajoista ja tarkastelukehikon laatimisesta vastasi Ramboll Finland Oy.

Mitä syntyi?

Nyt luotu ajattelukehikko on yhteiskehittämisalusta, jonka pohjalta keskustellaan samassa tilassa tai tilaisuudessa. Kehikon toimintaa testattiin työpajoissa, joissa kehitettiin Espoon Nässelkärrinojan valuma-aluetta. Vuonna 2021 työpajoihin osallistui asiantuntijoita Espoon kaupunkitekniikan keskukselta ja kaupunkisuunnittelusta, Espoon ympäristökeskuksesta, HSY:ltä ja Espoon kehitysohjelmista.

”Kun kehikkoa koekäytettiin työpajoissa, saatiin eri näkökulmien edustajia pohtimaan asioita hedelmällisesti. Jokainen avasi näkökulmiaan muillekin, kun muuten jokin katsoo vain omaa juttuaan. Nähtiin mahdollisuuksia, voitaisiinko asia tehdäkin toisin tai mitkä tietyn päätöksen vaikutukset olisivat toisaalle. Kaikki pohdinta ei tullut mukaan kehikkoon, mutta kehikon käyttäminen mahdollisti vuorovaikutuksen eri alojen kesken”, sanoo maisema-arkkitehti **Niina Meronen** Espoon kaupunkitekniikan keskukselta.

Ideoita tulevaisuuden suunnittelijoille

Kehikko auttaa huomioimaan samalla sekä sosiaalisen, ympäristöllisen että taloudellisen kestävyuden.

”Kehikko auttaisi varmasti parhaiten silloin, kun suunnittelussa ollaan vielä melko karkealla tasolla kuten yleissuunnitelmatasolla tai kaavoitusvaiheessa. Sitä voi testata myös katu- ja puistosuunnitteluvaiheessa, mutta tarkempaan tasoon sen käyttö ei ole tarkoituksenmukaista.”

Olisi mukavaa, jos jossain kaupungissa kehitettäisiin kehikkoa edelleen oman projektin puitteissa.

”Ajattelukehikko on Excel-muotoinen ja käytettävyytensä puolesta vielä työläs. Siitä saattaa puuttua jotain muiden kohteiden näkökulmia, jotka eivät nousseet esiin Nässelkärrinojan valuma-alueen suunnittelussa. Se on kuitenkin hyvä lähtökohta ja monipuolinen check-lista, jolloin jokaisen ei tarvitse lähteä omassa suunnittelutyössä aivan nollasta.”

Lue lisää ja katso yhteystiedot, mistä voit tiedustella kehikkoa, osoitteesta

kestavakaupunki.fi/viherymparisto

Kaupungin kestävän kehityksen suunnittelu voi myös olla osa asukkaiden arkea

Tästä lähdettiin liikkeelle

Kouvolaassa on vuodesta 2019 asti ollut viisi aluetoimikuntaa, jotka syntyivät kuntaliitoksen jälkimainingeissa osallisuuden mahdollistamiseksi. Vapaaehtoiset jäsenet valitaan valtuustokausiksi ja sen ajan he suunnittelevat aktiivisesti oman alueensa kehittämistä. Aluetoimikuntien ympärillä otettiin napakka spurtti *Kestävä kaupunki* -ohjelman avulla: tammikuusta 2022 maaliskuun 2023 loppuun fokus oli luonnon monimuotoisuuden edistämisessä.

Toteuttajien ydinryhmästä **Liisa Kolari** työskentelee Kouvolaassa kehittämispäällikkönä, **Timo Martikainen** ympäristöasiantuntijana ja kokeilun projektipäällikkö **Heli Veripää** osallisuuskoordinaattorina.

Mitä syntyi?

- Esimerkiksi tietoa lisääviä luentoja, työpajoja, uutta elämää hiekkamaiden niityille, hyönteishotelleja, linnun- ja lepakonpönttöjä sekä luonnonkasvien siementen keräämistä ja kylvämistä.
- Muutos aluetoimikuntien ja ehkä tulevaisuudessa myös Kouvolan hanketoimintamalliin: kaikkia kaupungin hankkeita suunniteltaessa tulee jatkossa antaa vastaus myös siihen, miten hanke edistää kestävää kehitystä.
- Kokeilusta kehittyi osallistuvan budjetoinnin pilottia varten hyvä malli siitä, kuinka asukkailta kerätään ehdotuksia.

Ideoita tulevaisuuden suunnittelijoille

”Merkittävin vaikutus mielestäni oli se, miten paljon ymmärrys kestävästä kehityksestä ja luonnon monimuotoisuudesta lisääntyi. Esimerkiksi Timolla ympäristöpuolella on aivan eri tausta kuin itselläni ja siksi erilaiset tiedot”, Liisa Kolari kertoo innoissaan.

Kokeilussa oli mukana osallistujia esimerkiksi eri hankkeista, oppilaitoksista, yrityksistä, yhdistyksistä, palvelutaloista ja seurakunnalta.

”Yhteistyö oli tärkeää: Se, että asian ympärillä oli useita tahoja ja myös aluetoimikunnat olivat aktiivisina toimijoina hankkeessa. Olimme pakotettuja miettimään sitä, mitä asiat tarkoittavat oman toiminnan kannalta ja siinä auttoi, kun konkreettisesti edistimme asioita yhdessä. Jatkoa ajatellen Kouvolaassa on kylvetty siemen kuvaanollisesti ja konkreettisesti”, sanoo Timo Martikainen.

Lue lisää kestavakaupunki.fi/viherymparisto

KUVA: MIKAEL AHLFORS

Yhdeksän kuntaa ratkoo kaupunkivihreän kestävyysaasteita

Tästä lähdettiin liikkeelle

Kestävä kaupunki -ohjelman vuosien 2022–2023 haastekimpputyössä on kolme pääteemaa, joista yksi on *Kaupunkivihreän* haasteet tiivistetyssä kaupungissa. Haastekimpputyössä pureudutaan kestävyysaasteisiin, joita ei voida ratkoa yhden organisaation tai toimialan sisällä.

Kaupunkivihreän haasteita ratkovat kaupunkien edustajat Helsingistä, Iisalimesta, Järvenpäästä, Kemistä, Lahdesta, Raaseporista, Turusta, Vantaalta ja Ylöjärveltä. Mukana on muun muassa maisema-arkkitehteja, hortonomeja, kaavoittajia, ympäristösuunnittelijoita, puutarhureita, kaupunkisuunnittelijoita ja viherympäristöasiantuntijoita. Kehitystyötä fasilitoivat **Henna Malinen**, **Riku Lumiaro**, **Nina Ahola** ja **Elise Järvenpää** Suomen ympäristökeskuksesta.

Mitä syntyi?

Osallistajat valitsivat työstettäväksi nämä haasteet:

- Laatuhaaste: Viheralueiden luonnon monimuotoisuuden kehittäminen
- Määrähaaste: Kaupunkiluonnon lisääminen, säilyttäminen ja kehittäminen
- Vihreän lisääminen katutilassa ja kortteleissa, tiiviissä kaupunkirakenteessa sekä
- Viherympäristön arvon tunnistaminen.

Konkreettisia lopputuloksia esitellään haastekimpputyön loppuyhteenvedossa marraskuussa 2023.

Ideoita tulevaisuuden suunnittelijoille

Valmista sapluunaa ei mietintätyölle ole, vaan ratkaisuja ideoidaan yhdessä. Tehokkaan työskentelyn varmistamiseksi kaupungit on jaettu pienempiin työryhmiin. Ryhmät ovat osallistuneet työpajoihin ja yhteiskehittämistä on tuettu asiantuntijoiden puheenvuoroilla. Kesällä osa ryhmistä tekee yhteisiä maastoretkeä.

”Osallistujat ovat saaneet haastekimpputyöstä jo nyt vertaistukea ja -oppimista, ja keskusteluissa on voinut tuoda esiin myös oman kaupungin haasteita”, sanoo Henna Malinen.

Työssä tavoitellaan konkreettisia toimia, joita osallistujat voivat edistää kaupunkiorganisaatioiden sisällä, myös hankkeen jälkeen. Yhdessä suunnittelu ja ideointi vahvistaa verkostoitumista sekä luo uusia tapoja työskennellä ja kehittää kaupunkiympäristöä.

”Fasilitoinnin kautta voimme tuoda myös muita toimijoita mukaan, jolloin ei jäädä kehittämään asiaa vain kaupunkiporukan kesken. Olemme jo käynnistäneet yhteistyötä Viherympäristöliittoon”, sanoo Riku Lumiaro.

Lue lisää kestavakaupunki.fi/viherymparisto

Ikivihreät vinkit kestävän viherympäristön kehittäjälle

Näin yhteistyöhön saadaan lisää vauhtia

1. **Tee yhdessä.** Yhteiskehittämisessä osallistujien tieto- ja kokemusvaranto jakautuu muidenkin hyödyksi. Siksikin työtä on hyvä tehdä yhteisessä näkymässä. Kestävästä kaupunkikehityksestä kiinnostuneet voivat työskennellä ja pitää yhteyttä Virtuaalikorttelikumppanuuksverkostossa.
2. **Käytännön kautta.** Konkreettinen kehityskohde vauhdittaa myös yhteistyön kehittämistä: se on tehokkaampaa kuin vain ideoiden ja suunnittelun tasolla eteneminen. Eri toimijoiden, kaupungin ja asukkaiden yhteinen viherympäristöprojekti voi hyödyttää kaupungin kaikkea suunnittelua.
3. **Tieto tukena.** Tieto hyvistä luontovaikutuksista ja -tuloksista lisää motivaatiota projektin edistämiseen. Kaupunkiluonnolla on suuri merkitys luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa ja hyvät kokemukset innostavat voittamaan haasteita yhdessä. Kaupunkivihreän kehittämisellä on positiivisia vaikutuksia sekä ihmisen että luonnon hyvinvoinnille.

Ohjelma lyhyesti

Yli
70
projektia

Noin
90
kaupunkia
tai kuntaa

4
ministeriötä

Yli
70
muuta
organisaatiota

- *Kestävä kaupunki* -ohjelmassa ratkotaan kuntien yhteisiä kestävyysaasteita, vahvistetaan kestävyysstrategista johtamista, kehitetään uusia käytännön ratkaisuja kokeiluissa ja kehittämishankkeissa sekä edistetään hyvien käytäntöjen laajempaa hyödyntämistä sekä vahvistetaan kansainvälistä kokemusten vaihtoa.
- Toiminnan taustalla vaikuttavat YK:n Agenda 2030 kestävä kehityksen (SDG) -tavoitteet sekä YK:n kaupunkikehitysohjelman ja EU:n Urban Agendan tavoitteet.
- Ohjelmaa koordinoi ympäristöministeriö, ja toteutuksessa ovat mukana kaupungit ja kunnat, aihepiirin keskeiset ministeriöt ja muut kestävä kaupunkikehityksen asiantuntijaorganisaatiot.

KUVAT: SUSANNA KEKKONEN, YM:N KUVAPANKKI

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Lue lisää: kestavakaupunki.fi

Mitä Kestävässä kaupungissa tapahtuu seuraavaksi?

[Tilaa uutiskirjeemme](#)
